

## Passerbricka

**Fråga:** Vad kallas den lilla bricka av olika form som många anställda nuförtiden bär med sig i nyckelknippan och som kan användas som nyckel, stämpelkort, betalkort osv.? På finska kan den kallas *tunnistetagi*.

Det verkar finnas flera olika benämningar. Ett ord som används är *passerbricka*. Också *passerkort* tycks användas, men eftersom det inte alltid är fråga om ett kort tycker vi att *passerbricka* kan vara ett bättre alternativ. Ett tredje alternativ är *nyckelbricka*, men det tycks ofta också användas om plastbrickor som registreras hos polisen för att identifiera ägaren om nyckelknippan kommer bort. Ytterligare ett alternativ är *nyckelkort*, men det kanske främst syftar på det slags kortnyckel som används på hotell.

## Rårörsocker

**Fråga:** Ska det heta *rårörsocker* eller *rårörsocker*? Borde det inte bli två s eftersom förledet är ett sammansatt ord?

I sådana här fall måste vi analysera vilka beståndsdelar ordet egentligen är sammansatt av. Det aktuella ordet består av *rå* + *rörsocker*, inte av *\*rårör* + *socker*. Förledet är alltså inte ett sammansatt ord, och därför ska det heta *rårörsocker*.

## Min första egna lägenhet

**Fråga:** Det heter *min egen lägenhet*, men hur blir det om man vill sätta in ett ord före *egen*? Blir det *min första egna lägenhet*? Jag har lärt mig att se upp med formen *egna*, så därför är jag tveksam i det här fallet.

Som du säger heter det *min egen lägenhet*. Ordet *egen* böjs alltså inte i formen *egna* efter possessiv-

pronomen. Det heter också *min egen vackra lägenhet*, fastän *egen* här följs av en bestämning till ordet *lägenhet*. Kommer det däremot in en bestämning mellan possessivpronomenet och *egen* måste man använda den böjda formen *egna*. Det blir alltså *min första egna lägenhet*. Samma sak gäller om det kommer in en bestämning mellan ett substantiv i genitiv och *egen*: *bolagets största egna varumärke*.

## Medlem eller ledamot, ersättare eller suppleant?

**Fråga:** Är det någon betydelseskillnad mellan orden *ledamot* och *medlem* respektive *suppleant* och *ersättare* eller är de helt synonyma?

*Ledamot* och *medlem* används i olika sammanhang. *Medlem* är det allmänna och övergripande ordet – man kan vara medlem av en familj, en förening, en styrelse osv. *Ledamot* används om medlemmar av speciella sammanslutningar på högre nivå, t.ex. riksdagen, kommunfullmäktige, högsta domstolen, Svenska Akademien.

*Ersättare* och *suppleant* är synonymmer, men *ersättare* är det ord som används i nyare förvaltnings-text. Så infördes t.ex. *ersättare* i stället för *suppleant* i kommunallagen av år 1995.

## Höstfest

**Fråga:** Finns det någon svensk motsvarighet till det finska ordet *kekri* som används om en fest?

På finska används ordet *kekri* om en höstfest av folkligt ursprung som har kombinerats med allhelgonadagen. På svenska finns ingen direkt motsvarighet, utan vi måste tala om *höstfest* eller eventuellt *skördefest* och vid behov förklara vad det egentligen är fråga om.

## Kameraövervakning

**Fråga:** Hur ska jag översätta skylttexten *Alueella tallentava videovalvonta?*

På svenska kan det stå **Kameraövervakning med inspelning**.

## Svensk/svenskspråkig

**Fråga:** Ville fråga om användningen av orden svensk/svenskspråkig. Det gäller en text på internetsidorna för våra kunder. På den finskspråkiga sidan finns en länk *svensk version* och på den svenskspråkiga sidan finns en länk *suomenkielinen versio* så kunderna kan byta språk mitt i om de vill. Har själv lärt mig att svensk är något annat än svenskspråkig. Vilket är det rätta uttrycket i detta sammanhang, eller är det ingen skillnad?

*Svensk* betyder ofta detsamma som *svenskspråkig* och *finsk* detsamma som *finskspråkig*. I ditt exempel låter det naturligtast med **svensk version**, och en koll på webben visar att detta uttryck också är mycket vanligare än *svenskspråkig version*.

## Sjöar och hav

**Fråga:** Jag har ofta grubblat på den korrekta formen av adjektivet i följande uttryck: *Enare träsk är djupt/djup*. *Östersjön är förorenat/förorenad*. *Atlanten är väldigt/väldig*. Hur ska det vara?

När ord som *hav*, *sjö*, *träsk*, *sund*, *å*, *älv* osv. ingår i namn på hav, sjöar och vattendrag är det i allmänhet dessa ord som bestämmer genus. Därför blir det **Östersjön är förorenad** (en sjö) och **Enare träsk är djupt** (ett träsk).

*Atlanten* har utrumgenus: **Atlanten är väldig**.

## Maikor

**Fråga:** Jag håller på och översätter en text där titeln *maiko* (geishalärling) nämns. Är det korrekt att anta att pluralbøjningen av *maiko* är *maikor*? *Geishor* och *maikor* skulle kännas som det naturliga, men det går inte att hitta några uppgifter om det i någon ordbok.

Pluralformen måste bli **maikor** eftersom det heter **en maiko**. Det är samma typ av ord som *vallmo*, *radio* osv. I bestämd form singular blir det *maikon*, t.ex. *den vackra maikon*.

## Hur uttalas Ukraina?

**Fråga:** Hur ska *Ukraina* uttalas? Själv uttalar jag det /ukrajna/, men jag har också hört uttalet /ukrai:na/ med långt i.

Nationalencyklopedin och Svensk uttalsordlista ger uttalet /u'krajna/ med betoning på andra stavelsen, men uttalet /ukrai:na/ med långt i och betoning på i:et förekommer också. Det förra uttalet har ukrainskt ursprung, medan det senare har ryskt ursprung.

## Noaks ark

**Fråga:** Jag har stött på uttrycket *Noas ark*. Eller heter det *Noaks ark*? Båda versionerna på namnet får man då man googlar. Vilken är rätt?

Bägge namnformerna kan godkännas. Det hävdvunna svenska namnet är *Noaks ark*, och det är också den formen som har flest belägg på webben och i Nationalencyklopedin. Både *Noa* och *Noak* används om mannen, men han heter *Noa* i den svenska bibelöversättningen. Uttrycket *Noas ark* finns dock inte i Bibeln.

## Storfurst Nikolaj

**Fråga:** Ordet *storfurst* (t.ex. *storfurst Nikolaj*) låter konstigt i mina öron. Ska det faktiskt heta så?

Slår vi upp *furste* i Svenska Akademiens ordlista står det att formen *furst* ska användas före namn. Samma sak gäller i allmänhet *storfurste/storfurst*. Det blir alltså *storfurst Nikolaj*. Till exempel i Nationalencyklopedin används formen *storfurst* ett antal gånger före namn: *storfurst Andrej Romanov*, *storfurst Paul*, *storfurst Vladimir* osv. Om det finns en bestämning före ordet *storfurste* blir det däremot alltid bestämd form: *den ryske storfursten Jaroslav*. Den bestämda formen används ibland även om det inte finns någon bestämning: *storfursten Ivan III av Moskva*.

## Närmaste chef

**Fråga:** Jag har problem med att översätta det finska ordet *lähijohdaja* till svenska.

Ett lämpligt svenskt uttryck är *närmaste chef*.

## Socialväsendet

**Fråga:** Hur översätter man *sosiaalitoimi* till svenska? Jag har sett både *socialväsende* och *socialväsen*.

Både *socialväsen* och *socialväsende* är korrekta former. Dessutom blir bägge två *socialväsendet* i bestämd form, så där syns ingen skillnad.

I Sverige används i allmänhet termen *socialförvaltning*.

## Test

**Fråga:** Heter det *en test* eller *ett test* i betydelsen 'prov' eller 'undersökning'?

Bägge alternativen går för sig, men *ett test* är mycket vanligare. Säger vi *ett test* blir det *flera test*, *testen* i plural, men säger vi *en test* blir det flera *tester*, *testerna*.

## Barnet självt

**Fråga:** Jag har sett att man skriver både *barnet självt* och *barnet själv*. Vilken form rekommenderas?

Tidigare har *barnet självt* varit det normala, men numera vacklar bruket allt mer och *barnet själv* förekommer ofta. Vill man inte distrahera sina läsare kan det dock än så länge vara bäst att skriva *barnet självt*.

## Postkort och vykort

**Fråga:** Jag var på Göteborgs bokmässa och sålde bland annat postkort. Då var det en person som hävdade att *postkort* är en finlandism som man inte begriper i Sverige. Min uppfattning är att *vykort* är ett kort med en vacker vy från en plats och att *postkort* är gulliga kattungar och andra bilder (som jag sålde). Men har ni en annan uppfattning?

På sätt och vis har ni båda rätt. Enligt ordböckerna är *postkort* 'postförsändelse i kortform' en synonym till *vykort* 'postkort med bild som vanligen utgör en vy över ngt samt med plats på baksidan för adress och ett kort meddelande'. Vad ordböckerna däremot inte berättar (inte heller Finlandssvensk ordbok) är att *postkort* kan ses som en statistisk finlandism (dvs. används oftare i finlandssvenskan än i sverigesvenskan). Man förstår antagligen ordet *postkort* i Sverige, och ordet används ju också t.ex. i norskan. Men *vykort* är det neutrala ordet som man kan använda om man inte vill skylta med sin härkomst. Ibland vill man ändå göra det. Huvudsaken är att man vet vem man kommunicerar med och vad ens ordval kan ge för associationer.

## Ämbetsbevis eller ämbetsbetyg?

**Fråga:** I min ordbok står det att *virkatodistus* är *ämbetsbevis*, men många tycks använda ordet *ämbetsbetyg*. Jag tycker *ämbetsbevis* låter bättre, och att man har betyg i skolan. Har jag helt fel?

*Virkatodistus* heter både *ämbetsbevis* och *ämbetsbetyg* i Finland, och *personbevis* i Sverige. Det går alltså bra att använda ordet *ämbetsbetyg* när det gäller finländska förhållanden.

**Finlandismer i Strippen på sidan 31:**  
ännu (i kväll), roskis, långa tänder.